

สภาพความต้องการและทัศนคติของผู้ใช้แรงงานท้องถิ่น
สังคมสงเคราะห์

นายเอกศักดิ์ เจริญอภิบาล

006722

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๑

LABOURERS' NEEDS AND ATTITUDES TOWARD SOCIAL WORK

Mr. Ekasak Jedaarpiban

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพความต้องการและทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต้องงานสังคมสงเคราะห์
โดย นายเอกศักดิ์ เจษฎาภิบาล
แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมสงเคราะห์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ คงคากุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถิ่นเกล้าให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

Sudaratana Yama

..... รักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประสิทธิ์ บุญภาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Prasanna ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เสรีน ปุณณะหิตานนท์)

Sudaratana Yama กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ คงคากุล)

Sudaratana Yama กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา ศัญญาวิวัฒน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพความต้องการและทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่องานสังคม
สงเคราะห์

ชื่อนิสิต นายเอกศักดิ์ เจษฎาภิบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ คงคากุล

แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ปีการศึกษา ๒๕๒๑

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงและพิสูจน์สมมติฐาน
บางประการเกี่ยวกับความต้องการและทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่อสวัสดิการภายในโรงงาน
ตลอดจนบริการสังคมสงเคราะห์ภายนอกโรงงานทั่วไป ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเอาคนงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์
ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์มาเป็นตัวอย่างในการศึกษาประเภทละ ๑๕๐ ราย แยกเป็นคนงาน
ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ๗๐ ราย ขนาดกลาง ๕๐ ราย และขนาดเล็ก ๓๐ ราย
รวมทั้ง ๒ ประเภทอุตสาหกรรมเป็น ๓๐๐ ราย

ผลจากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบทัศนคติและความต้องการของคนงานต่อสวัสดิการ
ภายในโรงงานและบริการสังคมสงเคราะห์ทั่วไป พบว่า คนงานประกอบรถยนต์จะมี
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสวัสดิการและบริการสังคมสงเคราะห์ดีกว่าคนงานสิ่งทอไม่ว่า
จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ก็ตาม ซึ่งก็เป็นผลทำให้คนงานมีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวดีไปด้วย
ส่วนในเรื่องความต้องการสวัสดิการและบริการสังคมสงเคราะห์นั้น ผู้ใช้แรงงานทั้ง ๒
ประเภทอุตสาหกรรมมีความต้องการบริการดังกล่าวได้เหมือนกัน ประเภทของสวัสดิการที่

คณงานต้องการมากที่สุด คือ เงินช่วยค่าครองชีพ รongมาเป็นเงินโบนัส เงินอุดหนุน การศึกษา บริการด้านสุขภาพอนามัยตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงงานอุตสาหกรรมทั้ง ๒ ประเภทไม่ว่าขนาดใดก็ตาม ยังมีได้มีการจ้างนักสังคมสงเคราะห์มาทำหน้าที่บริการด้านปรึกษาแนะแนวปัญหาส่วนตัว และครอบครัว บริการเลี้ยงดูเด็กก่อน สหกรณ์ขายสินค้าในราคาถูก นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับบริการด้านสังคมสงเคราะห์ก็ยังไม่แพร่หลายเข้าไปสู่ในวงการผู้ใช้แรงงานมากเท่าที่ควร

จากปัญหาความต้องการสวัสดิการดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาเร่งด่วนที่สุดของคณงานในขณะนี้ก็คือ การปรับค่าแรงขั้นต่ำและค่าครองชีพให้ใกล้เคียงกับภาวะการครองชีพในปัจจุบัน ส่งเสริมบริการด้านฝึกอาชีพและความรู้ทั่วไป บริการด้านปรึกษาแนะแนว ปัญหาส่วนตัวและครอบครัว บริการเลี้ยงดูเด็กก่อน เนื่องจากสวัสดิการเหล่านี้เป็นความต้องการของคณงานส่วนใหญ่ ที่สำคัญควรจะได้มีการจ้างนักสังคมสงเคราะห์มาช่วยดำเนินการในสวัสดิการดังกล่าว ทั้งยังเป็นผู้ประสานความเข้าใจระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างได้เป็นอย่างดี.

Thesis Title Labourers' Needs and Attitudes Toward Social Work
Name Mr. Ekasak Jedaarpiban
Thesis Advisor Dr. Vithavas Khongkhakul
Department Sociology and Anthropology
Academic Year 1978

ABSTRACT

The objective of this thesis is to discover facts and to test some hypotheses about labourers' needs and attitudes toward industrial welfare and general social work services. The data used in the thesis are elicited from 300 workers of textile factory and automotive assemble industry. A sample of 150 employee respondents was taken from each industry by dividing into 70 respondents for the large-size factories, 50 respondents for the medium-size and 30 respondents for the small-size factory.

The results of this study indicate that the automotive assemble workers had better knowledge and more favorable attitudes toward welfare and social work services than textile workers regardless of the sizes of the factories. As far as the labourers' needs in social work services and industrial welfare are concerned,

no difference has been found between the workers in the two industries. The type of welfare which the majority of the workers desired the factories to provide are such benefits as cost of living allowance, bonus, financial aid for their children education and health services, in that order.

Neither a full-time social worker nor such services as counseling, nursery, and cooperative store have been found in our sample. Furthermore, the knowledge concerns social work are not widespread among the factory workers.

This study has found that the present most urgent problems faced by the factory workers are low wages and the increase in the cost of living. Employers should employ professional social workers to manage their factory welfare programs and to promote better understanding between employees and employers. Therefore, such urgently needed services as vocational training, general education, counseling, and nuresery should be provided by the factories.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน ศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณณะหิตานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทวัส คงคากุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันญา สันญาวิวัฒน์ที่ได้ช่วยอุทิศเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สำหรับการศึกษาวิจัยภาคสนาม ผู้เขียนขอขอบพระคุณ นายอนุ สงวนนาม นายอำเภอเขตพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และนายปรีชา ศรีพงษ์กุล หัวหน้าแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร ระวิวงศ์ ที่ได้เชื่อเพื่อข้อมูลและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

เอกศักดิ์ เจษฎาภิบาล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ฉ
บทนำ.....	ฅ
บทที่	
๑ ทฤษฎีสวัสดิการแรงงานและค่าจำกัดความ.....	๑
- ทฤษฎีการใช้อำนาจบังคับ.....	๑
- ทฤษฎีทางศาสนา.....	๔
- ทฤษฎีการให้เปล่า.....	๕
- ทฤษฎีการปฏิบัติเอียงบิดาต่อบุตร.....	๖
- ทฤษฎีเพื่อความสงบเรียบร้อย.....	๗
- ทฤษฎีการประชาสัมพันธ์.....	๘
๒ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๒๐
- แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาที่จะทำการวิจัย.....	๒๐
- วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๒๑
- ขอบเขตของการศึกษา.....	๒๒
- กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	๒๓
- สมมุติฐานที่ใช้ในการศึกษา.....	๒๔
- วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	๒๔

บทที่	หน้า
- วิธีการศึกษา.....	๒๕
- ประโยชน์ค่าค่าจะได้รับ.....	๒๖
- ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	๒๗
๓ สถานการณ์อุตสาหกรรมสิ่งทอและ อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และ ผลิตส่วนประกอบรถยนต์ในปัจจุบัน.....	๓๗
๔ สวัสดิการแรงงาน.....	๔๖
- ความหมายของ "สวัสดิการ" "บริการ" "สวัสดิการแรงงานหรือ สวัสดิการ อุตสาหกรรม".....	๔๖
- บริการที่เป็นสวัสดิการแรงงาน.....	๔๘
- บริการที่พักอาศัย.....	๔๘
- บริการรักษาพยาบาล.....	๕๒
- บริการค้ำการศึกษาและกิจกรรมทาง คำนวณวัฒนธรรม.....	๕๔
- บริการฝึกอบรมอาชีพเพิ่มเติม.....	๕๖
- บริการรถรับส่ง.....	๕๘
- บริการค้ำอาหาร.....	๖๐
- การจัดร้านจำหน่ายของในราคาถูก.....	๖๒
- บริการของกองทุนเงินทดแทน.....	๖๔
- ความจำเป็นที่จะต้องมสวัสดิการแรงงาน.....	๖๘
- ประวัติความเป็นมาของการจัดสวัสดิการแรงงาน.....	๗๒
- ประโยชน์และวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการแรงงาน.....	๗๗
- หลักสวัสดิการ อุตสาหกรรม.....	๗๘
- ประเภทของสวัสดิการ อุตสาหกรรม.....	๘๒

บทที่	หน้า
๕ ข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคณาณอุตสาหกรรมสิ่งทอและ ประกอบรถยนต์.....	๘๕
๖ บทวิเคราะห์ผลการวิจัย.....	๑๑๒
๗ การพิสูจน์สมมติฐาน.....	๑๕๐
๘ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	๑๕๘
บรรณานุกรม.....	๑๖๔
ภาคผนวก.....	๑๗๑
ประวัติผู้เขียน.....	๑๘๘

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
ก	จำนวนประชากรและตัวอย่างคนงานที่สุ่มมา	๘๕
๑	จำนวนคนงานแยกตามเพศ	๘๖
๒	จำนวนผู้ใช้แรงงานแยกตามอายุ	๘๗
๓	สถาภาพการสมรส	๘๘
๔	ภูมิลาเนาของผู้ใช้แรงงานแยกตามภาค	๘๙
๔.๑	จำนวนผู้ย้ายถิ่น จำแนกตามภาคที่อาศัยก่อนย้ายถิ่น ๒๕๑๖-๒๕๑๘ ...	๙๑
๕	ระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน	๙๓
๖	รายได้ต่อเดือนของผู้ใช้แรงงาน	๙๔
๗	รายได้พิเศษของผู้ใช้แรงงาน	๙๖
๘	ความเพียงพอของรายได้ต่อการครองชีพ	๙๗
๙	ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะความเป็นอยู่กับรายได้พิเศษ	๙๘
๑๐	จำนวนผู้ที่เคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน	๙๙
๑๑	อาชีพที่เคยประกอบมาก่อน แยกตามประเภท	๑๐๐
๑๒	จำนวนครั้งในการเปลี่ยนงานของผู้ใช้แรงงาน	๑๐๑
๑๔	การพักอาศัยของผู้ใช้แรงงาน	๑๐๒
๑๕	บุคคลที่คนงานหันไปพึ่งพาอาศัยในยามทุกระอน	๑๐๓
๑๖	ความรู้สึกรู้สึกของคนงานที่มีต่อสภาพการทำงานในโรงงาน	๑๐๔
๑๗	สิ่งที่คนงานไม่พอใจ	๑๐๕
๑๘	ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของผู้ใช้แรงงาน	๑๐๖
๑๙	แหล่งความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวที่คนงานได้รับ	๑๐๗
๒๐	การนำความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิดมาปฏิบัติของคนงาน	๑๐๘

ตารางที่	หน้า	
๒๑	สถานที่ที่คนงานไปขอรับบริการคุมกำเนิด.....	๑๐๐
๒๒	ความรู้เกี่ยวกับการสังคมนาเคราะห์ของคนงาน.....	๑๑๔
๒๓	แหล่งความรู้ทางสังคมนาเคราะห์ที่ผู้ใช้แรงงานได้รับ.....	๑๑๕
๒๔	ทัศนคติของคนงานต่อบริการด้านการสังคมนาเคราะห์.....	๑๑๖
๒๕	ทัศนคติของคนงานต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในงานสังคมนาเคราะห์.....	๑๑๗
๒๖	การจ้างนักสังคมนาเคราะห์ประจำในโรงงาน.....	๑๑๘
๒๗	การขอรับบริการจากหน่วยงานสังคมนาเคราะห์ของผู้ใช้แรงงาน.....	๑๒๐
๒๘	หน่วยงานสังคมนาเคราะห์ที่ผู้ใช้แรงงานเคยไปขอรับบริการ.....	๑๒๑
๒๙	ประเภทของบริการที่ผู้ใช้แรงงานไปขอรับ.....	๑๒๓
๓๐	ประเภทของสวัสดิการที่ทางโรงงานอุตสาหกรรมจัดให้.....	๑๒๔
๓๑	ความต้องการประเภทสวัสดิการมากที่สุด.....	๑๒๖
๓๒	ทัศนคติของคนงานต่ออัตราค่าแรงที่ได้รับในปัจจุบัน.....	๑๒๘
๓๓	โบนัสที่ทางฝ่ายนายจ้างจัดให้กับผู้ใช้แรงงาน.....	๑๒๙
๓๔	เงินโบนัสที่คนงานได้รับ.....	๑๓๐
๓๕	การเบิกการรักษาพยาบาลของคนงาน.....	๑๓๑
๓๖	ผู้ใช้แรงงานกับการช่วยเหลือของกองทุนเงินทดแทน กรมแรงงาน.....	๑๓๒
๓๗	จำนวนความถี่ที่ผู้ที่เคยไปรับบริการช่วยเหลือจากกองทุนเงินทดแทน.....	๑๓๓
๓๘	ประเภทของความช่วยเหลือที่คนงานได้รับจากกองทุนเงินทดแทน.....	๑๓๔
๓๙	ระบบรักษาความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่ทางโรงงานจัดให้.....	๑๓๕
๔๐	ทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่อระบบรักษาความปลอดภัยและป้องกันอุบัติเหตุ.....	๑๓๕
๔๑	ความต้องการของผู้ใช้แรงงานต่อการจัดบริการด้านอาหารการกินของนายจ้าง.....	๑๓๖

ตารางที่	หน้า
๔๒ ความต้องการของผู้ใช้แรงงานต่อความช่วยเหลือของโรงงานในเรื่องที่อยู่อาศัย.....	๑๓๘
๔๓ ประเภทของบริการศึกษาที่ผู้ใช้แรงงานต้องการให้นายจ้างจัด.....	๑๓๙
✓๔๔ ความต้องการของคนงานต่อการฝึกอบรมความรู้ความชำนาญเพิ่มเติม.....	๑๔๑
๔๕ ประเภทของวิชาชีพที่ผู้ใช้แรงงานต้องการรับการฝึกเพิ่มเติม.....	๑๔๒
๔๖ ทักษะคติของผู้ใช้แรงงานต่อความจำเป็นในการบริการปรึกษาแนะแนว.....	๑๔๔
๔๗ ความต้องการของผู้ใช้แรงงานในการที่จะให้นายจ้างจัดบริการเลี้ยงดูเด็กก่อน.....	๑๔๕
๔๘ ประเภทของบริการพักผ่อนหย่อนใจที่นายจ้างจัดให้.....	๑๔๖
๔๙ รัศมีความรู้ของคนงานที่สามารถระบุประเภทของสวัสดิการในโรงงานได้.....	๑๕๑
๕๐ รัศมีความรู้ที่คนงานระบุประเภทของสวัสดิการที่โรงงานจัดให้.....	๑๕๑
๕๑ ทักษะคติของคนงานต่อสวัสดิการแรงงานที่ทางโรงงานจัดให้.....	๑๕๓
๕๒ ความต้องการของคนงานต่อบริการสังคมสงเคราะห์.....	๑๕๕
๕๓ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์กับความต้อกรใ้เนอบริการสังคมสงเคราะห์.....	๑๕๖
๕๔ ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะการเงินกับความต้อกรบริการด้านสังคมสงเคราะห์.....	๑๕๗

บทนำ

เมื่อสังคมวิวัฒนาการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม เมืองเติบโตและขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว โครงสร้างทางสถาปัตยกรรมก็เปลี่ยนไปด้วย คนงานต้องอพยพและโยกย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้ามาทำงานตามโรงงานในเมืองมากขึ้นตามลำดับ เป็นการถูกตัดขาดจากสายใยความผูกพันในครอบครัว ขณะเดียวกันครอบครัวในเมืองอุตสาหกรรมก็มีขนาดเล็กลงจนไม่สามารถรับภาระทางค่าน้ำค่าไฟค่าเช่าต่อไป ปัญหาสังคมในสังคมอุตสาหกรรมในเมืองยุคใหม่ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมใหม่ ๆ และบริการด้านสังคมสังเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อรับปัญหาเหล่านั้น ฉะนั้น แรงกระตุ้นในการจัดให้มีสวัสดิการและบริการสังคมสังเคราะห์ก็เพื่อแก้ไขบรรเทาปัญหาสังคม สร้างสันติสุขและความอยู่ดีกินดีแก่ผู้ใช้แรงงานทุกคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ก็เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความต้องการและทัศนคติของคนงานต่อสวัสดิการภายในโรงงานและบริการสังคมสังเคราะห์ทั่วไป โดยศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติของคนงานอุตสาหกรรมซึ่งตรงกับคนงานอุตสาหกรรมประเภทรถยนต์ว่ามีประเด็นที่สำคัญ ๆ อย่างไรบ้าง และใคร่รู้ตัวอย่างตามขนาดของโรงงานในแต่ละประเภท กล่าวคือ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สุ่มตัวอย่างคนงานมา ๗๐ ราย ขนาดกลาง สุ่มตัวอย่างคนงานมา ๕๐ ราย และขนาดเล็ก สุ่มตัวอย่างคนงานมา ๓๐ ราย รวม ๒ ประเภทอุตสาหกรรมเป็น ๓๐๐ ราย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนงานได้นำมาวิเคราะห์ตีความเพื่ออธิบายแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมกับเสนอตารางแสดง อัตรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ก็คือ ประการแรกความเข้าใจถึงสภาพความต้องการและทัศนคติของคนงานต่อสวัสดิการและบริการสังคมสังเคราะห์

เป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับบริหารแรงงานได้ใช้เป็น
ข้อมูลทำนายแนวโน้มปัญหาของผู้ใช้แรงงานในอนาคต ประการที่สอง ผลการวิจัยไป
ใช้ในการกำหนดนโยบายบริการและสวัสดิการอื่น ๆ แก่ผู้ใช้แรงงาน อีกประการ
หนึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อโรงงานจะได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุง ป้องกันและแก้ไขเพื่อให้
สภาพการปฏิบัติงานของผู้ใช้แรงงานดีขึ้น.